

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus HUMANIS. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Dvb. 1. Quid sit conscientia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

ARTICVLVS V.

Vtrum voluntas discordans à ratione errante, sit mala?

¹⁸
Affirmat.
18r.

Conclusio est. Omnis voluntas discordans siue à ratione recta, siue à ratione errante, est mala.

Prior pars patet ex art. 3. Nam bonitas voluntatis pendet ex conformatione cum ratione recta.

Altera pars, scilicet, quod voluntas quæ à ratione errante dissentit, sit mala, probatur; quia voluntas accipit speciem ab obiecto, non vt est in seipso; sed vt est in apprehensione rationis: ergo si obiectum bonum apprehendatur à ratione errante, vt malum seu fugiendum, & voluntas illud acceptet, contrahet speciem mali commissio- nis: & si id quod malum est, apprehendatur vt bonum & præceptum, & voluntas non acceptet, contrahet malitiam omissionis.

Notandum est, hic esse fermonem de ratione errante, quæ id quod bonum est vel indifferens, iudicatur esse malum; vel quod non est præceptum, iudicatur esse præceptum: alij enim errores ad præsens negotium non pertinent, nisi quatenus ex illis talis error sequitur.

ARTICVLVS VI.

Vtrum voluntas concordans rationi erranti, sit bona?

¹⁹

Conclusio Prima. Voluntas concordans rationi, seu conscientie erranti errore culpabili, est mala: vt si quis vellet exercere vsuras, quod putaret esse licitas. Ratio est; quia talis error non facit inuoluntarium, sed absolutè voluntarium, vt patet ex q. 6. a. 8.

Conclusio Secunda. Voluntas concordans conscientie erranti errore inculpato, non est mala. Ratio est, quia talis error facit inuoluntarium.

Notandum est, D. Thomam his duobus articulis tantum explicare qualis sit voluntas, quando consentit vel dissentit conscientie erranti: qualis autem sit quando conscientia habet dictamen probabile, vel dubium, vel scrupulosum, non tractat. Quare hoc loco paulò fusiùs de conscientia est agendum; & quomodo voluntas secundum quamvis conscientie speciem se habere possit, vel debeat.

DVBIVM I.

Quid sit Conscientia?

²⁰
Vnde accipitur.

Notandum est, nomine *Conscientia* interdum significari ipsam facultatem cognoscendi, seu naturale lumen intellectus, quatenus versatur circa principia moralia. Sic D. Basilius Præfatione in Proverbia, vocat conscientiam *φωσὸς τοῦ νοῦ* quod naturale indicatorium. Et Damascenus *Lumen mentis*. Aliquando habitum principiorum mora-

lium, vt docet D. Bonauent. in 2. dist. 39. a. 1. q. 1. Sic D. Hieronymus in cap. 1. Ezechielis explicans illud *Quatuor facies vni*, conscientiam vocat *Synteresim* quæ est cognitio primorum principiorum in practicis; scilicet Decalogi, & bonum esse faciendum, malum fugiendum. Ratio est; quia actus qui tribui solent conscientie, vt accusare, excusare, &c. Rectè tribuuntur menti nostræ, & illi habitui, qui dicitur *synteresis*. Et hoc modo videtur accipi, quando dicimus esse aliquid contra dictamen conscientie. Verum quia nihil dicitur fieri contra conscientiam, vel secundum conscientiam, nisi quod fit contra actuale iudicium intellectus, vel secundum illud; nomen conscientie, proprie pertinet ad actum intellectus. Vnde

Respondeo, Hoc nomine hic intelligi iudicium, seu dictamen intellectus, quo iudicat aliquid esse bonum, vel malum, præceptum vel prohibitum, bene vel malè à nobis factum aut non factum.

Probatur Primò, Quia huic iudicio conueniunt omnes actus, qui tribui solent conscientie. Dicitur enim conscientia *Accusare* & *Reprehendere*; quod fit, dum actu iudicamus nos malè fecisse: dicitur *Remordere*, dum hoc iudicium molestiam ingerit animo: dicitur *Ligare*, dum iudicamus esse præceptum: dicitur *Testificari*, dum iudicamus nos fecisse, aut non fecisse: dicitur *Accusare*, dum nos peena dignos iudicamus: dicitur *Aboluere*, dum censemus nos non esse penam commeritos. Omnes ergo actus conscientie conueniunt iudicio actualem intellectus.

Secundò, Quando aliquid dicimus fecisse contra, vel secundum conscientiam, non potest aliud, quam iudicium mentis intelligi.

Tertiò, Quia conscientia secundum D. Thomam 1. p. q. 79. a. 13. est applicatio scientie ad aliquem actum particularem: sed hæc applicatio formaliter fit per tale iudicium: notitia enim habitualis applicatur mediante iudicio actualem, & vniuersalis mediante particulari ad obiectum.

Dices Primò, Ex Durando in 2. dist. 39. q. 4. Accusare, Excusare, Testificari, & similia sunt actus conscientie: atqui non sunt actus iudicij actualis, sed habitualis: ergo conscientia est iudicium habituale.

Respondeo, Illa esse actus conscientie non elicitos, sed formales: sicut enim notitia actualis dicitur illuminare, dirigere, mouere voluntatem; ita etiam dicitur accusare, excusare, testificari, &c.

Dices Secundò, Voluntas non potest facere contra iudicium actualem, sed tamen potest facere contra conscientiam: ergo iudicium actualem non est conscientia.

Respondeo, Antecedens non esse verum, vt supra ostensum q. 9. a. 1. dub. 6. Nam cum iudicio actualem, quo iudicamus, Hoc est præceptum, possumus simul habere aliud iudicium, Hoc est molestum; & ita possumus illud nolle, stante iudicio quod teneamus velle; hoc autem est agere contra conscientiam.

DVB.